

CAP A UNA NOVA CULTURA DEMOCRÀTICA

De la isegoria atenesa a la participació ciutadana del segle XXI

Un relat sobre el passat, el present i el futur possible de la democràcia

Document conceptual i filosòfic — Versió 1.1

Octubre 2026

Índex

Índex.....	2
Pròleg.....	4
Part I: L'origen — la democràcia que mai hem tingut.....	6
El miracle atenès.....	6
Isegoria: el dret oblidat.....	7
Per què Bema.....	8
El sorteig com a pilar democràtic.....	9
L'ostracisme: el mecanisme d'autodefensa.....	9
Les ombres del model atenès.....	10
Part II: El gran robatori — com les eleccions van substituir el sorteig.....	12
El que els fundadors realment volien.....	12
Les eleccions com a mecanisme aristocràtic.....	13
L'apropiació del terme.....	14
La República Romana, no Atenes.....	15
Part III: La democràcia buida — diagnòstic del present.....	16
La «fatiga democràtica» és un diagnòstic incorrecte.....	16
La «democràcia fina» de Barber.....	17
El sistema de partits: de la representació a la màquina electoral.....	18
La despolarització com a necessitat urgent.....	19
Part IV: Una nova cultura democràtica — la visió.....	21
L'estratègia incremental.....	21
El gir deliberatiu.....	22
Local primer, global després.....	23
La tecnologia com a infraestructura, no com a solució.....	24
Part V: L'arquitectura funcional d'una plataforma ciutadana.....	26
El sistema de propostes.....	26
Quota mensual i reflexió obligada.....	26
Cessió de quotes: el «proxy de proposta».....	26
Detecció de duplicats i fusió intel·ligent.....	27
El sistema de moderació.....	28
Moderació per sorteig.....	28
Votació per majoria i panells solapats.....	28
Reputació oculta.....	29
El suport per convicció.....	30
El sistema d'escalada per llinars.....	30
Propostes cegues: la despolarització per disseny.....	31
Distinció entre propostes i reclamacions.....	32
Intel·ligència artificial de síntesi.....	33
Part VI: Precedents i lliçons del món real.....	34

Suïssa: la democràcia semidirecta que funciona.....	34
Estònia: la governança digital.....	34
Decidim: la plataforma nascuda a Barcelona.....	34
g0v i vTaiwan: la bifurcació del govern.....	35
Les assemblees ciutadanes d'Irlanda.....	36
Part VII: Riscos, tensions i honestedat.....	37
La tirania de la majoria.....	37
La desinformació i la manipulació.....	37
La bretxa digital i les noves exclusions.....	38
El solucionisme tecnològic, revisitat.....	38
La participació baixa i desigual.....	39
La captura per grups organitzats.....	39
La privacitat de les opinions polítiques.....	40
La resistència del sistema.....	40
Epíleg: Cap a una democràcia densa.....	42
Annex: Punts de partida per al document tècnic.....	44
Identitat i registre.....	44
Gestió de quotes i transaccions.....	44
Algoritme de sorteig.....	45
Motor de detecció de duplicats.....	45
Arquitectura d'escalada.....	45
Interfície de propostes cegues.....	45
IA de síntesi i agrupació.....	46
Infraestructura i seguretat.....	46
Estratègia de pilot.....	46
Decidim com a base o desenvolupament propi.....	47
Bibliografia.....	48

Pròleg

Aquest document neix d'una intuïció senzilla però profunda: que la paraula «democràcia» ha perdut el seu significat original i que, paradoxalment, la tecnologia que avui domina les nostres vides podria ser l'eina per recuperar-lo. No és un manifest polític, ni un document tècnic, ni una proposta de llei. És, abans de tot, un relat — la història de com una idea revolucionària nascuda fa vint-i-cinc segles va ser progressivament buidada del seu contingut, i de com podríem tornar a omplir-la.

Vivim en societats que s'anomenen democràtiques però on la immensa majoria de la ciutadania mai ha participat en cap decisió col·lectiva més enllà de dipositar una papereta cada quatre anys. Vivim en sistemes on delegem la nostra veu en professionals de la política que, amb massa freqüència, dediquen els seus mandats a preparar la pròxima campanya electoral en lloc de governar. Vivim, en definitiva, en el que Benjamin Barber va anomenar «democràcies fines» — estructures amb l'aparença formal de la sobirania popular però amb una substància cada vegada més buida.

Però també vivim en un moment històric únic. Per primera vegada, disposem d'eines que permetrien a milions de persones deliberar, proposar, debatre i decidir juntes sense necessitat de reunir-se físicament a cap turó. La pregunta ja no és si és tècnicament possible una democràcia més directa i participativa; la pregunta és si tenim la voluntat col·lectiva de construir-la, i si som capaços de dissenyar-la de manera que eviti els errors del passat sense reproduir les exclusions del present.

Les pàgines que segueixen intenten respondre a aquesta pregunta. Ho fan a través d'un recorregut que comença a l'Atenes del segle V aC, passa per les revolucions americana i francesa, travessa la crisi contemporània de la representació política, i arriba fins a una proposta concreta: un agregador

d'intel·ligència col·lectiva per a la participació ciutadana. Una plataforma que no pretén substituir les institucions existents ni prendre decisions en nom seu, sinó crear una capa de participació contínua que reuneixi coneixement dispers, en redueixi el soroll i faci emergir propostes clares i representatives.

El que no trobareu aquí és la part tècnica. Aquesta vindrà en un segon document. Aquí trobarem el «per què» i el «què»; allà, el «com». Perquè cap eina és útil si no entenem primer quin problema intenta resoldre i quina visió del món la sosté.

Part I: L'origen — la democràcia que mai hem tingut

El miracle atenès

Al segle V aC, en una ciutat-estat del Mediterrani oriental amb poc més de 250.000 habitants, va sorgir una idea sense precedents en la història de la humanitat: que les decisions que afecten una comunitat han de ser preses per les persones que les han de viure. A Atenes van batejar aquesta idea amb un nom que avui tothom coneix però gairebé ningú entén en el seu sentit original: *demokratia*, literalment, «el poder del poble».

El funcionament d'aquella primera democràcia era radicalment diferent del que avui portem associat a la paraula. No hi havia partits polítics, ni campanyes electorals, ni professionals de la política. El sistema s'articulava al voltant de tres institucions principals, cadascuna dissenyada per garantir que el poder no s'acumulés en les mateixes mans.

L'**Ekklesià**, l'assemblea popular, era l'òrgan suprem. Es reunia almenys dues o tres vegades al mes al turó de la Pnyx, un amfiteatre natural amb capacitat per a unes sis mil persones. Qualsevol de les persones presents podia demanar la paraula, presentar una proposta, argumentar a favor o en contra d'una decisió. Les votacions es feien a mà alçada i la majoria guanyava. Però aquella sobirania no era il·limitada: cap qüestió no s'hi votava sense que el Consell l'hagués preparat abans, i qualsevol persona podia portar als tribunals un decret que considerés contrari a les lleis (la *graphe paranomon*); si l'acusació prosperava, el decret quedava anul·lat i qui l'havia proposat s'exposava a una multa. Dins d'aquests límits, l'assemblea decidia sobre legislació, impostos, tractats de pau, declaracions de guerra i l'elecció de determinats càrrecs públics.

La **Boulé**, o Consell dels Cinc-cents, era l'òrgan executiu i administratiu. Els seus membres no sortien d'una elecció sinó d'un sorteig entre les deu tribus ateneses — cinquanta per cadascuna. El consell preparava l'ordre del dia de l'Assemblea, gestionava les finances públiques i supervisava el funcionament quotidià de l'administració. Cap membre podia servir al consell més de dues vegades en tota la seva vida, una restricció pensada explícitament per impedir la professionalització del poder.

Els **tribunals**, o *dikasteria*, funcionaven amb una lògica similar. Un cos de sis mil persones, triades anualment per sorteig, administrava la justícia. Per evitar qualsevol forma de corrupció o influència, s'utilitzava un artefacte mecànic anomenat *kleroterion* — una llosa de pedra amb ranures per a plaques amb noms i un tub per on queien daus blancs i negres, que assignava aleatòriament les persones del jurat als casos del dia. El jurat no sabia quin cas jutjaria fins al darrer moment; la part acusada no sabia qui la jutjaria. Era un sistema d'una sofisticació notable per a l'època.

Isegoria: el dret oblidat

Parlem constantment de *demokratia*, però a Atenes tenien un segon concepte que consideraven igual o fins i tot més important: la **isegoria** — el dret igual de tothom a prendre la paraula en l'assemblea. No n'hi havia prou amb poder votar; el fonamental era poder *parlar* i que t'escoltessin. La isegoria no era simplement un dret passiu de presència; era el reconeixement actiu que cada membre de la ciutadania tenia una perspectiva legítima sobre els afers comuns i que cap perspectiva era inherentment superior a una altra.

Heròdot, quan volia lloar el sistema atenès, no parlava de *demokratia* sinó d'*isegoria*. Per a ell, el que feia Atenes diferent no era tant que el poble votés — altres pobles havien tingut assemblees — sinó que qualsevol persona,

independentment del seu origen, riquesa o educació, pogués pujar al *bema* (la pedra des de la qual es parlava) i adreçar-se a la resta de la ciutadania en peu d'igualtat.

Aquesta distinció és crucial per entendre el que proposarem més endavant en aquest document. Una plataforma de participació ciutadana no és, en el fons, una màquina de votació ni una autoritat paral·lela. És una eina d'isegoria i un agregador d'intel·ligència col·lectiva: garanteix que la veu de tothom pugui ser escoltada, ajuda a destil·lar el nucli útil de les aportacions i fa visibles els consensos. La decisió institucional final continua corresponent a l'autoritat competent, tret que aquesta hagi formalitzat un compromís específic.

Per què Bema

A la Pnyx encara es pot veure, tallada a la roca, la plataforma des d'on es parlava a l'assemblea. En grec se'n deia *bema*. No era un tron ni una tribuna reservada a uns quants: era un graó de pedra on podia pujar qualsevol membre de la ciutadania que volgués prendre la paraula. Des d'allà es proposaven lleis, es defensaven tractats de pau i es denunciaven abusos davant de milers de persones.

El nom de la plataforma que proposem ve d'aquí. Bema vol ser aquella pedra traslladada al segle XXI: un lloc on qualsevol persona del municipi pot proposar, on la proposta es valora pel que diu i no per qui la diu, i on el sistema garanteix el que Atenes garantia en el seu millor moment — que la veu de tothom té el mateix dret a ser escoltada. Amb una diferència essencial: aquesta vegada la pedra ha de ser de tothom, sense les exclusions que van deixar fora la majoria de la població atenesa.

El sorteig com a pilar democràtic

Un dels trets més distintius — i més oblidats — de la democràcia atenesa era l'ús sistemàtic del **sorteig** (*kleros*) per assignar la immensa majoria de càrrecs públics. No era un recurs menor ni un mecanisme provisional: era el cor del sistema, la peça que a Atenes es considerava genuïnament democràtica.

La raó era d'una lògica implacable. Si tries qui governa per elecció, inevitablement tries les persones més eloqüents, més riques, més conegudes o més ben connectades. L'elecció, per la seva pròpia naturalesa, discrimina a favor d'una elit — sigui quina sigui la definició d'elit en cada moment. El sorteig, en canvi, iguala: dona a cada membre de la ciutadania exactament la mateixa probabilitat d'accedir al poder, independentment de la seva riquesa, eloqüència o connexions. A Atenes, l'elecció era un mecanisme **aristocràtic** (d'*aristos*, «el millor»: triar el millor); el sorteig era el mecanisme genuïnament **democràtic**.

Aquesta convicció no era ingènua. A Atenes sabien perfectament que no tothom és igualment competent per a totes les tasques. Per als càrrecs que requerien habilitats tècniques específiques — especialment el comandament militar dels *estrategs* — es mantenia el sistema d'elecció per vot. Però per a la immensa majoria de funcions governamentals, el sorteig era considerat no només adequat sinó superior, perquè garantia quelcom que l'elecció mai pot garantir: que el poder circulés.

L'ostracisme: el mecanisme d'autodefensa

L'assemblea tenia un poder extraordinari que pocs sistemes posteriors han gosat reproduir: la capacitat d'**expulsar temporalment** qualsevol persona de la ciutadania que fos considerada una amenaça per a la democràcia. Aquest mecanisme, conegut com a ostracisme, funcionava en dues fases. Primer, l'assemblea votava si aquell any calia celebrar-ne un; si era que sí, cada votant

escrivia el nom de la persona que volia exiliar en un fragment de ceràmica (*ostrakon*). Si se superava el quòrum, habitualment xifrat en sis mil vots, la persona amb més vots havia d'abandonar Atenes durant deu anys — sense perdre les seves propietats ni els seus drets de ciutadania.

L'ostracisme era, essencialment, un mecanisme preventiu contra la tirania. No calia que algú hagués comès cap delictes; n'hi havia prou que la comunitat percebés que el seu poder o influència era potencialment perillós per al sistema. Era una eina extrema, sens dubte, però revelava una consciència molt clara que la democràcia és un sistema fràgil que necessita mecanismes actius d'autoprotecció.

Les ombres del model atenès

Seria deshonest idealitzar la democràcia atenesa sense assenyalar-ne les ombres profundes. La participació estava limitada als homes adults lliures i ciutadans: quedaven excloses les dones, les persones esclavitzades — que constituïen una part molt substancial de la població — i la població estrangera resident, els *metics*. Es calcula que les persones amb dret a participar no superaven el trenta per cent de la població adulta total. En el seu moment de màxim esplendor, Atenes podia tenir fins a seixanta mil persones amb dret a vot sobre una població total molt superior.

Aquesta exclusió no era un detall menor ni una imperfecció del sistema; era una contradicció fonamental que la retòrica democràtica atenesa mai va resoldre. Una democràcia construïda sobre l'esclavitud és, en el millor dels casos, una democràcia parcial. I tanmateix, els mecanismes que van inventar — el sorteig, la rotació, l'assemblea deliberativa, l'ostracisme — segueixen sent eines d'una potència conceptual notable, i la seva absència dels sistemes moderns no es deu

a la seva obsolescència sinó a decisions polítiques molt deliberades, com veurem a continuació.

Part II: El gran robatori — com les eleccions van substituir el sorteig

El que els fundadors realment volien

Un dels malentesos més persistents i conseqüents de la història política moderna és la creença que els fundadors dels sistemes representatius actuals volien crear democràcies. No era així. Ho sabien, ho deien obertament, i la documentació històrica és abundant i inequívoca.

James Madison, al *Federalist No. 10* (1787), distingia explícitament entre «democràcia» — el sistema grec de participació directa, que ell considerava perillós, inestable i vulnerable a les passions de la multitud — i «república» — el sistema representatiu que ell advocava com a solució superior. Per a Madison, la representació no era un sucedani imperfecte de la democràcia sinó una *millora* deliberada: un filtre que canalitzava les «passions populars» a través d'una classe dirigent il·lustrada capaç de prendre decisions racionals en nom del poble.

L'abat Sieyès, un dels arquitectes de la revolució francesa, era encara més explícit. Defensava que la ciutadania havia de triar representants perquè la majoria de la gent «no té el temps ni l'educació necessaris per ocupar-se directament dels afers públics». La representació era, en la seva visió, una divisió racional del treball: així com qui conrea la terra no fabrica les seves eines, la ciutadania no hauria de fabricar les seves lleis. El paral·lelisme és revelador: la política es concebia com un ofici per a especialistes, no com un dret de participació universal.

Les eleccions com a mecanisme aristocràtic

El politòleg francès Bernard Manin, en la seva obra fonamental *Principis del govern representatiu* (1995), va demostrar amb rigor acadèmic el que molta gent intuïa: que **les eleccions són un mecanisme aristocràtic per disseny, no per accident**. L'argument és d'una elegància demolidora.

Etimològicament, «elegir» i «elit» comparteixen arrel llatina: *eligere*, escollir, seleccionar el millor. Quan elegim, per definició, seleccionem algú que considerem superior a nosaltres en alguna dimensió — eloqüència, presència, carisma, capacitat de comunicació o, simplement, recursos per fer-se visible. L'elecció, per la seva pròpia mecànica, afavoreix les persones que destaquen, és a dir, les elits. No les elits del mèrit, necessàriament, sinó les elits de la visibilitat.

Manin contrasta això amb el sorteig, que era el mecanisme que a la Grècia antiga es considerava genuïnament democràtic. El sorteig dona a cada persona exactament la mateixa probabilitat d'exercir el poder, sense cap avantatge per eloqüència, riquesa o connexions. A Atenes, la diferència era clara: l'elecció era aristocràcia (govern dels millors), el sorteig era democràcia (govern del poble). Aristòtil ho formulava sense ambigüitat: «es considera democràtic que els càrrecs se sortegin, i oligàrquic que s'elegeixin» (*Política*, IV, 9). Vint segles després, Montesquieu ho reprenia: «el sufragi per sorteig és de la naturalesa de la democràcia; el sufragi per elecció és de la de l'aristocràcia» (*L'esperit de les lleis*, II, 2).

Els fundadors dels sistemes moderns — Madison, Hamilton, Sieyès, Montesquieu — coneixien perfectament Aristòtil. **Van triar les eleccions amb plena consciència que era un mecanisme de filtre contra la participació popular directa**. No ho van fer per ignorància ni per limitacions tècniques; ho van fer perquè desconfiaven del poble i volien un sistema on el poder estigués en mans d'una classe dirigent seleccionada, encara que nominalment legitimada pel vot popular.

L'apropiació del terme

Si els fundadors no volien crear democràcies, per què avui anomenem «democràcies» als sistemes que van crear? La resposta és fascinant i profundament política.

Va ser Alexander Hamilton qui va usar per primer cop el terme «democràcia representativa» el 1777, en una carta sobre la nova constitució de l'estat de Nova York. La combinació era nova i, en certa manera, oximorònica: per a la Grècia antiga, una «democràcia representativa» hauria estat una contradicció en els termes, com parlar d'un «cercle quadrat». Però el terme va resultar ser un cop mestre retòric. Permetia als nous governs heretar el prestigi simbòlic del concepte grec — el poder del poble — sense incorporar-ne la substància — la participació directa del poble.

Amb les revolucions americana i francesa del segle XVIII, i especialment a mesura que el sufragi es va anar ampliant als segles XIX i XX, la paraula «democràcia» va adquirir una connotació positiva tan potent que qualsevol sistema polític volia associar-s'hi. Els governs representatius van adoptar el terme per dotar-se de legitimitat popular. Eren estats massa grans i complexos per a una democràcia directa — o això argumentaven —, però volien heretar el prestigi simbòlic del concepte grec.

Jean-Jacques Rousseau, amb una claredat premonitòria, ja havia advertit que un sistema on el poble delega el poder en representants deixa de ser una democràcia autèntica: «El poble anglès es creu lliure; s'equivoca de mig a mig; només ho és durant l'elecció dels membres del Parlament; tan bon punt han estat elegits, és esclau, no és res.» Dos segles i mig després, les paraules de Rousseau ressonen amb una vigència incòmoda.

La República Romana, no Atenes

En rigor, el que avui anomenem «democràcia» s'assembla molt més a la **República Romana** que a la democràcia atenesa. Roma tenia magistratures electes, un senat amb poder real, assemblees populars amb funcions limitades i un sistema complex de pesos i contrapesos dissenyat per evitar la concentració del poder. Però el poder efectiu estava sempre en mans d'una classe dirigent — els patricis primer, els optimats després — que governava en nom del poble sense que el poble governés realment.

La diferència fonamental és la direcció del poder. A Atenes, el poder emanava de l'assemblea i es delegava temporalment — per sorteig — als càrrecs executius. A Roma, i als sistemes moderns, el poder emana nominalment del poble però es concentra permanentment en una classe representant que, un cop elegida, actua amb una autonomia gairebé total fins a la propera elecció. El poble té el poder de triar qui governa, però no el poder de governar.

Part III: La democràcia buida — diagnòstic del present

La «fatiga democràtica» és un diagnòstic incorrecte

Un dels llocs comuns més repetits en l'anàlisi política contemporània és que la ciutadania està «cansada de la política» o «fatigada de participar». Les dades d'abstenció creixent, la desafecció amb els partits i la desconfiança generalitzada en les institucions es presenten com a proves d'una societat apàtica que prefereix delegar i desconnectar.

La investigació empírica, però, diu una cosa molt diferent. **La ciutadania no està cansada de participar; està cansada de participar sense impacte.** Quan la participació és real i vinculant — com en les assemblees ciutadanes d'Irlanda, els referèndums suïssos o els pressupostos participatius de Porto Alegre — la implicació puja significativament. El problema no és que la gent no vulgui participar; és que ha après, per experiència repetida, que la seva participació no serveix de res.

Irlanda ofereix un dels exemples més reveladors. El país va abordar dues de les qüestions socials més divisives — la legalització del matrimoni igualitari i la reforma de la legislació sobre l'avortament — a través d'assemblees ciutadanes formades majoritàriament per gent corrent triada a l'atzar. Aquestes assemblees van deliberar durant mesos, van escoltar persones expertes, van debatre i van arribar a recomanacions que posteriorment es van sotmetre a referèndum popular. El resultat va ser aclaparador: propostes que cap professional de la política hauria gosat posar sobre la taula van rebre un suport massiu de la ciutadania.

L'exemple irlandès demostra dues coses. Primera, que la gent corrent és perfectament capaç de prendre decisions informades i matisades sobre

qüestions complexes quan se li dona la informació, el temps i l'espai per deliberar. Segona, que la «fatiga democràtica» no és una malaltia de la ciutadania sinó un símptoma de la malaltia del sistema: la gent es desconnecta perquè el sistema l'ha desconnectat primer.

La «democràcia fina» de Barber

El filòsof polític Benjamin Barber va proposar una distinció que resulta extraordinàriament útil per entendre el moment present. Va contraposar la democràcia «fina» (thin democracy) a la democràcia «forta» (strong democracy), que en aquest document anomenem «densa», com a dos pols d'un espectre.

La democràcia fina és la que vivim: votar cada quatre anys, delegar en representants i dedicar-nos als nostres assumptes privats fins a la propera elecció. La participació política es redueix a un acte puntual — el vot — i la resta del temps la ciutadania assisteix passivament al joc polític. La democràcia fina funciona sobre el supòsit que la política és un àmbit especialitzat, igual que la medicina o l'enginyeria, i que la ciutadania no necessita ni vol implicar-s'hi més del mínim imprescindible.

La democràcia densa, en canvi, implica participació contínua, deliberació regular i corresponsabilitat en les decisions col·lectives. No demana que tota la ciutadania sigui experta en política — això seria absurd i indesitjable — sinó que existeixin espais, mecanismes i hàbits de participació que permetin a qui vulgui implicar-se fer-ho de manera significativa. La democràcia densa no substitueix les institucions representatives; les complementa amb una capa de participació que les nodreix d'intel·ligència col·lectiva i les obliga a retre comptes de manera contínua, no només cada quatre anys.

El que proposarem en les parts següents d'aquest document és, explícitament, una transició de la democràcia fina a la democràcia densa. No una revolució instantània — que ni és possible ni seria desitjable — sinó una incorporació progressiva d'elements de participació directa que vagin generant una cultura democràtica nova. Una cultura en la qual la participació sigui un hàbit, no una excepció; un dret exercit, no un dret teòric.

El sistema de partits: de la representació a la màquina electoral

Els partits polítics van néixer com a instruments d'agregació d'interessos socials. La seva funció original era identificar les necessitats i aspiracions de amplis sectors de la ciutadania, convertir-les en programes polítics coherents i lluitar per implementar-les des de les institucions. Durant dècades, i malgrat les seves imperfeccions, van complir aquesta funció amb una eficàcia raonable.

Però en algun moment — difícil de datar amb precisió, però que la literatura situa a partir de les darreres dècades del segle XX — els partits van deixar de ser instruments de representació per convertir-se en **màquines electorals**. La seva funció primària va passar de «governar bé» a «guanyar eleccions». L'organització interna es va orientar cap a la captació de vots, la comunicació estratègica i la construcció de narratives electorals. Els mandats es van convertir en períodes de preparació per a la propera campanya. La política va deixar de ser un exercici de govern per convertir-se en un exercici permanent de competició pel poder.

El resultat és el que vivim: quatre anys projectant maneres de guanyar eleccions, zero anys de govern real. Partits que es defineixen més pel que rebutgen del bàndol contrari que pel que proposen. Debats públics que s'assemblen més a espectacles de confrontació que a deliberacions sobre el bé

comú. I una ciutadania que, comprensiblement, se sent cada vegada més aliena a un joc que percep — amb raó — que no es juga per a ella.

Ara bé, hi ha un matís important que seria irresponsable ignorar. Els partits, malgrat tot, continuen complint una funció que ningú ha sabut substituir: **organitzar el conflicte polític de forma pacífica**. Les societats tenen interessos contraposats, visions del món incompatibles i conflictes reals que necessiten canalització institucional. Sense algun mecanisme d'agregació d'interessos, una democràcia purament directa podria fragmentar-se en mil microconflictes sense possibilitat de síntesi ni resolució. Qualsevol proposta de reforma democràtica ha de tenir en compte aquesta funció i oferir mecanismes alternatius que la substitueixin o la complementin.

La despolarització com a necessitat urgent

Un dels fenòmens més preocupants de la política contemporània és la **polarització afectiva**: la tendència creixent a definir-se políticament no per allò que es creu sinó per allò que es rebutja de l'altra banda. La investigació en psicologia política mostra que, en les darreres dècades i de manera molt marcada als Estats Units, l'hostilitat cap al «bàndol contrari» ha crescut molt més ràpidament que l'adhesió al propi. No estimem més les nostres idees; odiem més les alienes. A Europa la tendència és més desigual segons el país, però els incentius que l'alimenten hi són igualment presents.

Aquesta polarització no és un fenomen natural ni inevitable; és, en bona part, un producte del disseny dels sistemes polítics i mediàtics actuals. Els partits tenen incentius per polaritzar perquè la confrontació mobilitza més que la col·laboració. Els mitjans de comunicació i les xarxes socials amplifiquen el conflicte perquè genera més atenció que el consens. I la ciutadania, immersa en

aquest ecosistema, acaba identificant les seves posicions polítiques amb la seva identitat personal, cosa que fa el desacord racional gairebé impossible.

Hi ha, però, un antídote empíricament demostrat: **les propostes «cegues»**. Estudis en ciència política han mostrat de manera consistent que quan la ciutadania avalua propostes polítiques concretes sense saber de quin partit provenen, el suport transversal augmenta significativament. Propostes que l'electorat de dretes rebutjaria instintivament si sabés que vénen d'un partit d'esquerres — o viceversa — reben suport ampli quan s'avaluen exclusivament pel seu contingut. L'etiqueta partidista actua com un filtre cognitiu que impedeix l'avaluació racional.

Aquesta troballa no és menor: suggereix que una part molt significativa de la polarització política és artificial, construïda sobre identitats tribals més que sobre desacords substantius reals. Si podem dissenyar espais on les idees es valorin pel seu contingut i no pel seu color, el consens emergent podria ser molt més ampli del que la política partidista ens fa creure.

Part IV: Una nova cultura democràtica — la visió

L'estratègia incremental

La visió que articulem en aquest document no és la d'una revolució del sistema polític. Les revolucions, per definició, impliquen una ruptura amb l'ordre existent, i les ruptures generen resistències proporcionals. La història ensenya que els canvis sistèmics més duradors no es produeixen per enfrontament frontal sinó per **erosió gradual des de dins**: creant hàbits, generant evidència i construint una cultura nova que acabi fent l'ordre anterior insostenible.

L'estratègia és, per tant, incremental: introduir, mica en mica i començant des de l'àmbit local, elements de democràcia directa en la vida quotidiana de les comunitats. No demanar permís al sistema per canviar-lo; crear pràctiques que demostrin que un altre model és possible i, sobretot, que és millor. Quan una persona experimenta per primera vegada que la seva opinió ha influït en una decisió real que l'afecta — un carrer, un pressupost, un servei públic — no ho oblida. La participació genera identitat participativa, i la identitat participativa genera demanda de més participació. El cercle, un cop iniciat, és molt difícil d'aturar.

Això és precisament el que en ciència política s'anomena «**canvi de paradigma incremental**»: no esperar que el sistema canviï des de dalt sinó construir des de baix una realitat paral·lela que demostrï, amb fets, que la ciutadania és capaç de molt més del que el sistema actual li permet. Quan aquesta realitat sigui prou visible i prou exitosa, la pressió per incorporar-la al sistema formal serà irresistible.

El gir deliberatiu

Mentre els partits es transformaven en màquines electorals, una part de la filosofia política va començar a buscar una altra sortida. A finals del segle XX, el que s'ha anomenat el «gir deliberatiu» va desplaçar la pregunta central de la democràcia: ja no es tractava només de saber qui vota, sinó de com es formen les opinions abans de votar.

Jürgen Habermas va defensar que una decisió política és legítima quan neix d'una deliberació pública entre persones lliures i iguals, on només compta el que ell anomenava «la força sense coacció del millor argument», i no del simple recompte de les preferències que ja teníem abans de parlar. Carole Pateman hi havia aportat una idea complementària a *Participation and Democratic Theory* (1970): participar educa. Com més decideix la gent sobre allò que l'afecta, millor ho fa.

James Fishkin va convertir aquestes idees en un experiment. El 1988 va proposar l'enquesta deliberativa, i el 1994 se'n va celebrar la primera, al Regne Unit: reunir una mostra de persones triades a l'atzar, donar-los informació equilibrada i temps per debatre, i mesurar com canvien d'opinió. El resultat s'ha repetit des d'aleshores en desenes de països: la gent no es polaritza més, sinó que s'informa, matisa i entén millor les raons de l'altra banda.

Hélène Landemore va anar més enllà. A partir dels estudis sobre la diversitat cognitiva, va argumentar que un grup divers de gent corrent sovint decideix millor que un grup petit de persones expertes — no perquè cada persona sàpiga més, sinó perquè el conjunt hi veu més angles. És, en bona part, la intuïció d'Aristòtil: els molts, quan es reuneixen, poden ser millors que els pocs.

Aquest és el marc teòric de la plataforma que proposem. El sorteig no és només una eina d'igualtat; és també la manera més senzilla de reunir la diversitat que

fa que un grup pensi bé. I la deliberació no és un luxe: és el que converteix un recompte de preferències en una decisió que es pot justificar davant de tothom.

Local primer, global després

L'aproximació «local primer» no és només una qüestió d'escala; és una qüestió epistemològica. La ciutadania coneix el seu entorn immediat molt millor que qualsevol càrrec polític o tècnic. Sap on hi ha un pas de vianants perillós, quina plaça necessita ombra, quin servei municipal no funciona. Aquesta «intel·ligència distribuïda» és un recurs enormement valuós que cap sistema centralitzat pot reproduir.

Les experiències més reeixides en participació ciutadana confirmen aquest principi. Tolosa de Guipúscoa, per exemple, ha implementat assemblees ciutadanes reconegudes per l'OCDE com a pràctiques modèliques en democràcia deliberativa, i treballa ara en una assemblea ciutadana permanent amb eines digitals de participació. Porto Alegre va demostrar durant anys que els pressupostos participatius no només són viables sinó que poden orientar la inversió cap als barris que més la necessiten. És també una lliçó sobre la fragilitat d'aquestes conquestes: el procés es va anar afeblint amb els canvis de govern fins a quedar pràcticament suspès cap al 2017. I desenes de municipis arreu del món han comprovat que quan la gent participa en decisions que l'afecten directament, la qualitat de les decisions millora i la confiança en les institucions augmenta.

Començar pel local té, a més, un avantatge estratègic fonamental: permet cometre errors en un context on les conseqüències són manejables. Una plataforma participativa que no funciona bé en un barri de cinc mil persones es pot corregir ràpidament; una que no funciona bé a escala estatal pot desacreditar la idea durant una generació sencera.

Elinor Ostrom, la primera dona que va rebre el Premi Nobel d'Economia (2009), ho va demostrar amb dècades de treball de camp. Comunitats de pesca, de reg i de pastura d'arreu del món — inclosos els regadius de l'horta valenciana — han gestionat béns comuns durant segles, sovint millor que els dissenys imposats des de dalt, perquè qui és a prop del problema el coneix millor i en viu les conseqüències. La seva conclusió és una bona brúixola per a aquest projecte: un objectiu central de les polítiques públiques hauria de ser facilitar institucions que treguin el millor de les persones.

Per això el primer pilot no comença en un país ni en una gran ciutat, sinó en un poble: Cardedeu.

La tecnologia com a infraestructura, no com a solució

En aquest punt cal fer una reflexió honesta sobre els límits de la tecnologia. Evgeny Morozov porta anys advertint del que ell anomena «**solucionisme tecnològic**»: la creença que qualsevol problema social es pot resoldre amb una app. Una plataforma digital no crea, per si sola, cultura democràtica. Pot facilitar-la, amplificar-la i fer-la escalable, però no pot substituir-la.

La cultura democràtica es construeix amb pràctiques socials reals: debats presencials, espais de trobada, formació cívica i experiències compartides de deliberació. Una plataforma exclusivament digital corre el risc de reproduir les dinàmiques de les xarxes socials, que agreguen polarització, superficialitat i viralitat del conflicte. La proposta de Bema és deliberadament oposada: agregar intel·ligència col·lectiva, separar el senyal del soroll i conservar el nucli de les idees que aporten valor.

Per això, la visió que articulem aquí concep la tecnologia com una **infraestructura** — un canal, una eina, un facilitador — però no com la solució en si mateixa. La plataforma ha d'anar acompanyada d'activitats presencials,

de formació, d'espais de debat cara a cara. La tecnologia fa escalable el que és local i persistent el que és efímer; però el contingut, la substància, la cultura, han de venir de la comunitat humana que la utilitza.

Dit d'una altra manera: una bona plataforma en una comunitat sense cultura participativa servirà de poc. Però una comunitat amb cultura participativa sense una bona plataforma estarà limitada a l'escala del que es pot fer cara a cara. La combinació d'ambdues és el que pot ser genuïnament transformador.

Part V: L'arquitectura funcional d'una plataforma ciutadana

Les pàgines que segueixen descriuen, en termes funcionals i no tècnics, el disseny d'una plataforma de participació ciutadana que incorpora els principis discutits en les parts anteriors. Cada element del disseny respon a un problema concret identificat en l'anàlisi precedent; cap element és arbitrari ni decoratiu.

El sistema de propostes

Quota mensual i reflexió obligada

Cada persona registrada a la plataforma disposa d'**una proposta per mes**. Aquesta quota és el primer filtre de qualitat del sistema i compleix múltiples funcions simultànies: obliga a reflexionar abans de proposar (si només en pots fer una, la penses més), desactiva el comportament *troll* per disseny sense necessitat de censura ni moderació prèvia, i equilibra el pes entre una persona molt activa i una de poc participativa.

La quota és **acumulable parcialment**: si un mes no uses la proposta, pots tenir-ne dues el mes següent, però mai més de dues acumulades. Això evita que algú acumuli poder de proposta indefinidament però tampoc penalitza qui estava de viatge, tenia una malaltia o simplement no tenia res a proposar aquell mes.

Cessió de quotes: el «proxy de proposta»

Un dels mecanismes més innovadors del sistema és la possibilitat de **cedir la quota mensual a una altra persona**. Això permet que una persona amb una bona idea però sense quota disponible pugui rebre el suport d'altres que confien en ella. La cessió crea una forma orgànica de reputació social real — no un

algoritme que puntua sinó persones que voluntàriament renunciïn al seu torn per donar suport a la proposta d'algú altre.

La cessió genera, a més, un senyal valuós per a qui modera: una proposta amb quotes de cinc persones darrere ha passat un filtre social previ informal. No és el mateix que algú faci una proposta en solitari que amb el suport explícit de cinc persones que han renunciat a la seva pròpia quota per donar-li suport.

Per evitar l'aparició de figures d'*influencer* que acumulin quotes de manera desproporcionada, existeix un **límit de quotes rebudes per proposta** — per exemple, un màxim de cinc — i la cessió és irrevocable un cop feta. Ningú pot acumular un poder desproporcionat dins del sistema.

Detecció de duplicats i fusió intel·ligent

En un sistema amb moltes persones usuàries, és inevitable que propostes similars o idèntiques sorgeixin de manera independent. Sense un mecanisme de gestió, centenars de propostes semblants podrien fragmentar el suport i no arribar mai al llindar necessari per escalar. La plataforma incorpora, per tant, una **eina de detecció de duplicats** que funciona en tres passos.

Primer, quan algú escriu la seva proposta, el sistema mostra en temps real propostes similars ja existents. Segon, li ofereix l'opció de sumar-se a una proposta existent en lloc de crear-ne una de nova — i en aquest cas recupera la seva quota mensual, cosa que incentiva la fusió. Tercer, si la persona decideix crear una proposta nova igualment, el sistema la marca per a qui modera com a possible duplicat perquè puguin valorar si és genuïnament diferent o si convindria fusionar-la.

Aquesta eina pot començar amb una cerca de text simple en les primeres versions de la plataforma i evolucionar cap a un sistema d'intel·ligència artificial de clusterització d'opinions similar al que utilitza la plataforma

vTaiwan, que ha demostrat ser molt eficaç per fer aflorar el consens real entre posicions aparentment disperses.

El sistema de moderació

Moderació per sorteig

La moderació de la plataforma — és a dir, la decisió sobre quines propostes són aptes per a debat públic i quines no — recau en **panells de moderació triats per sorteig** entre totes les persones registrades. Totes formen part per defecte de la llista de moderació, però si a algú li toca i no vol participar, pot declinar sense cap penalització. És el que s'anomena un «**sorteig inclusiu passiu**»: tothom dins per defecte, amb dret a sortir-ne.

Aquest model evita un biaix habitual dels sistemes voluntaris: que acabin participant sempre els mateixos perfils — persones amb temps lliure, nivell educatiu alt, ja polititzades. El sorteig passiu garanteix representació estadística real de la societat — persones jubilades, joves, persones que treballen a torns, famílies amb criatures petites — i el dret a declinar respecta la llibertat individual.

Es podria aplicar, a més, una **quota de diversitat suau**: si les persones seleccionades a l'atzar resulten ser totes homes de 40-60 anys, per exemple, el sistema refà el sorteig parcialment fins que la mostra sigui raonablement representativa del cens real. Irlanda aplica un mecanisme semblant: les persones participants de les seves assemblees ciutadanes se seleccionen amb quotes d'edat, gènere, territori i classe social.

Votació per majoria i panells solapats

Un panell de moderació vota per majoria si una proposta és apta per a debat públic. Perquè el sistema funcioni de manera robusta i no es col·lapsi en

moments d'alta activitat, s'utilitza un disseny de **panells de moderació en paral·lel i solapats**: grups de set persones amb mandats de dues setmanes, renovats per torns d'un terç cada setmana. Així, sempre hi ha persones amb experiència en moderació i persones noves; mai es parteix de zero i la transició de coneixement és orgànica.

Aquest disseny resol tres problemes alhora. Primer, elimina el comportament *troll* i el *spam* sense crear una casta de moderació professional amb interessos propis. Segon, distribueix la responsabilitat entre moltes persones que van rotant, cosa que fa molt difícil la corrupció o la captura del sistema. Tercer, crea implicació ciutadana perquè molta gent passa per l'experiència de moderar, no només de proposar.

Reputació oculta

La plataforma manté un sistema de **reputació** vinculat a cada compte: quantes propostes ha fet, quantes han passat moderació, quantes han rebut suport, quantes s'han implementat. Però aquesta reputació és **oculta durant el procés de moderació**. Qui modera no veu la reputació de qui proposa mentre avaluen la proposta; la informació apareix només als registres posteriors per a l'anàlisi global del sistema.

La raó és que la visibilitat de la reputació durant la moderació crea un biaix inevitable: si qui modera veu que qui proposa té una reputació alta, tendirà a aprovar amb menys atenció; si és baixa, amb més suspicàcia. La **ceguesa informativa en el moment crític de decisió** és un principi que els sistemes judicials ja apliquen en diversos contextos, i la seva aplicació aquí garanteix que cada proposta sigui avaluada exclusivament pel seu contingut.

Per la mateixa raó, la moderació també és cega respecte de l'autoria: qui revisa una proposta no sap qui l'ha escrita. El nom, la reputació i les afinitats de qui proposa queden fora de la sala. Només entra la proposta.

El suport per convicció

Una proposta que supera la moderació necessita suport per avançar. Però no tots els suports diuen el mateix. Un clic impulsu el dia que una proposta es fa viral no expressa el mateix que el compromís sostingut de qui hi creu setmana rere setmana. Si tots dos compten igual, el sistema premia les campanyes de mobilització ràpida i no la convicció real.

Per això els suports també són escassos i maduren amb el temps. Cada persona disposa cada mes d'un pressupost limitat de suports — en el pilot, deu. Un suport nou compta un punt; si es manté una setmana, en compta dos, i si es manté dues setmanes, tres. Es pot retirar en qualsevol moment, i si es fa dins del mateix mes, el suport es recupera per donar-lo a una altra proposta.

L'efecte és doble. D'una banda, les campanyes d'última hora pesen poc: qui vulgui inflar una proposta de cop no ho aconseguirà amb una allau de clics. De l'altra, donar suport esdevé una decisió pensada, perquè cada suport que es dona a una proposta és un suport que no es pot donar a una altra. El mecanisme s'inspira en el que la governança digital anomena *conviction voting*, i respon a la mateixa lògica que la quota de propostes: quan els recursos per participar són limitats, cada aportació pesa.

El sistema d'escalada per llindars

Un dels elements més potents i genuïnament innovadors del disseny és el mecanisme d'**escalada per llindars de suport**. Les propostes no neixen i moren

a un nivell fix; pugen de nivell en funció del suport que obtenen, guanyant visibilitat i capacitat d'incidència a mesura que escalen.

En el primer nivell — el barri — una proposta podria necessitar, per exemple, cinquanta suports del veïnat. Si els aconsegueix, la plataforma la faria visible i en demanaria una resposta pública. Als nivells municipal, regional o estatal, llindars progressius podrien donar accés a espais formals de debat o registre. Aquests efectes no són automàticament vinculants: depenen dels canals i compromisos que cada administració competent hagi aprovat i formalitzat.

L'efecte d'aquest mecanisme és profund. Un tema que incomoda una gran part de la ciutadania aflora de forma orgànica i arriba a nivells on ja és políticament impossible ignorar-lo, **sense que cap partit hagi decidit posar-lo a l'agenda**. Això trenca el monopoli que avui tenen els partits sobre allò de què es parla, que és potser el poder més invisible i el més real que tenen. En ciència política, aquest fenomen s'anomena «cascada deliberativa»: un tema que comença sent local guanya suport i visibilitat fins a convertir-se en una qüestió d'interès general que obliga a una resposta institucional.

Cada proposta, en cada nivell, té un **seguiment públic en temps real**: «en debat», «amb suport suficient», «derivada a l'ajuntament», «en execució», «implementada», «descartada i per quin motiu». La transparència absoluta del procés és la clau per mantenir la confiança. Qui ha fet la proposta no només veu que ha estat escoltada; veu exactament on es troba en cada moment i per què.

Propostes cegues: la despolarització per disseny

Un dels elements més originals del disseny és la possibilitat de consultar **propostes de partits polítics sense saber de quin partit provenen**. En un mode de navegació especial de la plataforma, les propostes dels partits es presenten despullades de qualsevol marca identificativa — ni logotip, ni color,

ni nom del partit. Qui navega llegeix el contingut, l'avalua i expressa el seu grau d'acord o desacord basant-se exclusivament en la substància.

La investigació empírica mostra que eliminar l'etiqueta partidista augmenta significativament el suport transversal a propostes concretes. Idees que l'electorat de dretes rebutjaria instintivament si sabés que vénen d'un partit d'esquerres — o viceversa — reben acollida favorable quan es presenten «nues». Això no és un exercici acadèmic: és una eina pràctica per fer aflorar el consens real que existeix a la societat i que la dinàmica partidista amaga.

La funció de les propostes cegues no és eliminar els partits ni negar la legitimitat de les identitats polítiques. És mostrar a la ciutadania — i als mateixos partits — que el consens és més ampli del que creuen, que moltes de les barreres que perceben com a infranquejables són, en realitat, murs de cartró pintats amb colors de partit.

Distinció entre propostes i reclamacions

La plataforma distingeix clarament entre dos tipus de contribucions: les **propostes** (idees de millora, projectes nous, polítiques innovadores) i les **reclamacions** (problemes existents, desperfectes, serveis que no funcionen). La distinció no és cosmètica; és funcional. Una reclamació sobre un carrer trencat requereix un flux de gestió molt diferent del d'una proposta per crear un nou carril bici. Barrejar-les en un únic canal generaria confusió, frustraria les persones usuàries i col·lapsaria la moderació.

Les reclamacions poden tenir un canal amb menys fricció — per exemple, sense consumir quota mensual — i un flux de resposta més àgil, vinculat directament als serveis municipals de manteniment. Les propostes, en canvi, segueixen el circuit complet de moderació, debat i escalada descrit anteriorment. Ambdós fluxos conviuen a la plataforma, però amb vies clarament diferenciades.

Intel·ligència artificial de síntesi

A mesura que la plataforma creix, el volum d'opinions, comentaris i debats pot ser difícil d'analitzar manualment. La incorporació d'una **IA de síntesi** — que agrupa opinions similars, identifica els punts de consens i fa aflorar les tensions reals — pot ser un complement molt valuós.

El model de referència és vTaiwan, la plataforma de democràcia digital de Taiwan, que utilitza un sistema de clusterització basat en intel·ligència artificial per analitzar milers d'opinions i identificar automàticament els punts en què la majoria de la gent coincideix, independentment de la seva afiliació política. El resultat és sorprenent: en gairebé tots els temes, el consens és molt més ampli del que el debat partidista suggeriria. La IA no pren decisions; il·lumina el terreny comú perquè les persones puguin prendre decisions millors.

Part VI: Precedents i lliçons del món real

Suïssa: la democràcia semidirecta que funciona

Suïssa és probablement l'estat modern més proper a una democràcia directa funcional. La ciutadania suïssa vota en referèndums diversos cops l'any sobre qüestions que van des de la política fiscal fins a la regulació de la immigració. Qualsevol persona amb ciutadania pot llançar una iniciativa popular que, si recull prou signatures, es sotmet a votació popular vinculant. El sistema no és perfecte — les taxes de participació són sovint modestes i les campanyes poden ser dominades per grups amb recursos — però demostra que la participació directa a escala estatal no és una utopia teòrica.

Estònia: la governança digital

Estònia ha implementat un dels sistemes de governança digital més avançats del món. El vot electrònic és una realitat des de fa anys, i la identitat digital permet a la ciutadania interactuar amb l'administració pública de manera àgil i segura. L'experiència estoniana demostra que la tecnologia pot facilitar significativament la participació, sempre que es garanteixin la seguretat, la privacitat i l'accessibilitat del sistema.

Decidim: la plataforma nascuda a Barcelona

Decidim és una plataforma de codi obert creada a Barcelona el 2016 que ha esdevingut un referent internacional en participació digital. Centenars d'institucions i organitzacions arreu del món l'utilitzen, i ha generat milers de propostes, algunes de les quals han estat implementades per administracions

públiques. Decidim permet propostes, votacions, assemblees en línia i pressupostos participatius.

Tanmateix, Decidim té limitacions significatives respecte del que hem descrit en aquest document. Li manca el sistema de moderació per sorteig, la quota transferible, la detecció intel·ligent de duplicats, l'escalada per llindars i les propostes cegues. Decidim podria servir com a base tecnològica sobre la qual construir, però les peces realment innovadores del sistema que proposem no existeixen en cap plataforma actual.

g0v i vTaiwan: la bifurcació del govern

Taiwan ofereix un dels precedents més inspiradors i menys coneguts del que una cultura cívica digital pot aconseguir. El moviment **g0v** —pronunciat «gov-zero»— és una comunitat de programació, disseny i activisme que literalment *bifurca* (en termes informàtics, fa un *fork* de) els serveis governamentals: crea versions paral·leles més transparents, accessibles i participatives dels portals i serveis públics.

La filosofia de g0v és idèntica a la que articulem en aquest document: no substituir el govern sinó crear una capa de participació que el govern no pugui ignorar. El resultat més visible d'aquest moviment va ser **vTaiwan**, la plataforma de deliberació digital que ha permès a la ciutadania taiwanesa participar directament en el disseny de legislació sobre qüestions complexes com la regulació dels vehicles de transport compartit, el comerç electrònic i la venda d'alcohol en línia.

El cas de Taiwan té un epíleg especialment significatiu: **Audrey Tang**, una de les figures centrals del moviment g0v, va acabar sent nomenada ministra digital del govern. La persona que havia creat eines per fiscalitzar el govern des de fora va ser cridada a reformar-lo des de dins. És la prova més tangible que

l'estratègia incremental — construir des de fora fins que l'interior no pugui ignorar-ho — pot arribar molt lluny.

Les assemblees ciutadanes d'Irlanda

Irlanda ha estat, com s'ha apuntat anteriorment, un laboratori extraordinari per a la democràcia deliberativa. Les seves assemblees ciutadanes — formades per persones seleccionades a l'atzar, amb quotes d'edat, gènere, territori i classe social per garantir la representativitat — van abordar amb èxit qüestions que la política parlamentària havia estat incapaç de resoldre durant dècades.

El procés és revelador. La Convenció Constitucional (2012–2014) va reunir 66 persones triades a l'atzar i 33 càrrecs polítics; l'Assemblea Ciutadana (2016–2018), 99 persones corrents sense cap càrrec. En tots dos casos, les persones participants es van reunir durant mesos, van escoltar persones expertes de totes les perspectives, van debatre entre elles amb regles de deliberació respectuosa, i van arribar a recomanacions que posteriorment es van sotmetre a referèndum popular. En el cas del matrimoni igualitari (2015), el suport va ser del 62%; en el de la reforma de la legislació sobre l'avortament (2018), del 66%. Resultats que cap càrrec polític hauria gosat predir.

L'experiència irlandesa demostra que el sorteig funciona, que la deliberació funciona, i que la gent corrent — amb informació, temps i un marc adequat — és perfectament capaç de prendre decisions matisades sobre qüestions enormement complexes i emocionalment carregades.

Part VII: Riscos, tensions i honestedat

Cap proposta de reforma democràtica mereix ser presa seriosament si no és honesta sobre els seus riscos i limitacions. Presentar una visió utòpica sense matisos és un exercici d'autoengany que acaba desacreditant les idees que pretén defensar. Dediquem, per tant, unes pàgines a les tensions i perills reals del que proposem.

La tirania de la majoria

Un dels arguments clàssics contra la democràcia directa és el risc de la «tirania de la majoria»: la possibilitat que una majoria voti contra els drets de minories sense que hi hagi filtres institucionals que ho impedeixin. L'argument no és retòric; té exemples històrics reals. Les majories han votat, en diversos moments i llocs, contra els drets de les dones, les persones LGTBI, les minories ètniques i la població immigrant.

Aquest risc existeix i no ha de ser minimitzat. La plataforma que proposem no substitueix les garanties constitucionals ni els drets fonamentals; opera dins del marc legal existent. Les propostes que vulnerin drets fonamentals han de ser filtrades pel sistema de moderació, i els lindars institucionals han de ser respectats. La democràcia directa no és — no pot ser — il·limitada; necessita coexistir amb l'estat de dret.

La desinformació i la manipulació

En un entorn saturat d'informació falsa, les decisions populars directes poden ser manipulades per mitjans de comunicació, xarxes socials o interessos econòmics. El debat informat que hi havia a la Pnyx atenesa és difícil de

reproduir a escala massiva en una societat on els algoritmes de les xarxes socials prioritzen la indignació sobre la reflexió.

La plataforma incorpora diversos mecanismes de mitigació — la moderació per sorteig, el suport per convicció, la detecció de duplicats, la IA de síntesi — però seria naïf creure que són suficients per neutralitzar totalment la manipulació informativa. La formació cívica, la promoció del pensament crític i la regulació dels ecosistemes informatius digitals són complements indispensables que queden fora de l'àmbit d'una plataforma tecnològica però que en condicionen enormement l'èxit.

La bretxa digital i les noves exclusions

Un sistema de participació digital exclou, per definició, les persones sense accés a tecnologia o amb competències digitals limitades. Si no es gestiona amb cura, la plataforma podria reproduir — o fins i tot amplificar — les desigualtats existents, creant una «democràcia digital» on participa la gent de sempre amb una eina nova.

Per evitar-ho, la plataforma ha de complementar-se amb canals de participació no digitals — punts d'accés físics als ajuntaments o centres cívics, assistència presencial per a persones amb dificultats tecnològiques, formats híbrids que combinin el presencial i el digital. L'objectiu és que la tecnologia sumi sense restar; que faciliti la participació de qui ja hi accedeix sense dificultar la de qui necessita un altre canal.

El solucionisme tecnològic, revisitat

Hem advertit anteriorment sobre el risc del solucionisme tecnològic, però val la pena tornar-hi amb més detall perquè és, probablement, el perill més subtil i

més difícil de gestionar. La temptació de creure que «amb una bona app, tot s'arregla» és enorme, especialment en una generació acostumada a resoldre problemes amb eines digitals.

Però la democràcia no és un problema d'optimització sinó un procés humà de convivència. La deliberació requereix empatia, escolta, capacitat de canviar d'opinió — qualitats que una pantalla pot facilitar però mai substituir. La plataforma és una **condició necessària però no suficient**. La condició suficient és una comunitat que la faci servir amb voluntat genuïna de col·laborar, i això es construeix amb educació, amb experiència compartida i amb temps.

La participació baixa i desigual

L'experiència de les plataformes de participació digital mostra un patró que cal tenir present: la participació sol ser baixa i es concentra en pocs perfils. En molts processos, una petita part de les persones registrades fa la major part de les aportacions, i aquestes persones tendeixen a tenir més temps, més formació i més hàbit de participar. Una plataforma oberta a tothom no garanteix, per si sola, que tothom hi sigui.

El disseny ho mitiga en part — la quota iguala el pes de cada persona, i el sorteig porta a la moderació perfils que mai no s'hi haurien presentat —, però no ho resol. Caldrà mesurar qui participa i qui no, i anar a buscar activament els sectors que hi falten, sobretot fora de l'entorn digital.

La captura per grups organitzats

Tota eina de participació pot ser capturada per qui està més organitzat: associacions amb molta capacitat de mobilització, grups d'interès o els mateixos partits, que poden convertir la plataforma en un altre camp de batalla. El risc

no és que s'organitzin — l'organització col·lectiva és legítima i necessària —, sinó que la capacitat de mobilització passi per davant del consens real.

Diversos mecanismes hi fan de contrapès: la quota limita el pes de cada persona, el suport per convicció resta força a les campanyes ràpides, el límit de cessions impedeix acumular quotes i la moderació cega impedeix premiar o castigar una proposta per qui la impulsa. Cap d'aquests mecanismes és infal·lible, i caldrà vigilar els patrons de comportament coordinat.

La privacitat de les opinions polítiques

Una plataforma com aquesta acumula, inevitablement, informació delicada: què proposa cada persona, a què dona suport, com modera. El Reglament general de protecció de dades europeu considera les opinions polítiques una categoria especial de dades, amb una protecció reforçada. No és una formalitat: en males mans, saber què pensa cada persona d'un poble és una eina de pressió.

Per això la privacitat ha de ser un principi de disseny i no un afegit: recollir només les dades imprescindibles, no exposar públicament qui dona suport a què, separar la identitat verificada de l'activitat cívica sempre que sigui possible, i garantir el dret a l'oblit sense esborrar la memòria col·lectiva del procés.

La resistència del sistema

Finalment, cal ser honest sobre una realitat incòmoda: als càrrecs electes no els interessa cedir poder. Un sistema que dona veu directa a la ciutadania erosiona inevitablement el monopoli dels partits sobre l'agenda política, i això generarà resistències. Algunes seran explícites — oposició política, regulació adversa, deslegitimació mediàtica. Altres seran subtils — cooptació del sistema,

burocratització dels processos participatius, creació de mecanismes formals que tinguin l'aparença de participació sense la substància.

L'estratègia incremental que proposem és, en part, una resposta a aquest risc: si la plataforma comença amb una comunitat petita, demostra resultats i escala orgànicament, és molt més difícil d'aturar que si comença amb una proposta legislativa que els partits poden bloquejar. Però la resistència del sistema és un factor real que condicionarà tot el procés i que cal tenir present en cada pas.

Epíleg: Cap a una democràcia densa

Fa vint-i-cinc segles, al turó de la Pnyx, qualsevol membre de la ciutadania d'Atenes podia pujar a una pedra i adreçar-se a la resta de la ciutadania per proposar una llei, debatre un tractat de pau o denunciar un abús de poder. No necessitava el permís de cap partit, ni el suport de cap lobby, ni la visibilitat que dona la riquesa o la fama. Només necessitava una cosa: la voluntat de parlar. I el sistema li garantia una altra: el dret que l'escoltessin.

Aquell dret — la *isegoria* — és el que hem perdut. No el dret a votar cada quatre anys, que conservem formalment; sinó el dret a ser part activa d'una conversa contínua sobre com volem conviure. El dret a proposar, debatre, decidir i veure com les nostres decisions es converteixen en realitat. El dret, en definitiva, a governar-nos — no en abstracte i per delegació, sinó de manera concreta i directa.

Les pàgines anteriors han intentat mostrar que la pèrdua d'aquest dret no va ser accidental sinó deliberada, que els sistemes representatius moderns van ser dissenyats expressament per filtrar la participació popular, i que el terme «democràcia» es va apropiat per donar legitimitat a un sistema que els seus propis fundadors no consideraven democràtic. Però també han intentat mostrar que recuperar-lo és possible — no de manera total i instantània, sinó de manera gradual, local i acumulativa.

La plataforma que hem descrit en termes funcionals no és un exercici teòric. És una proposta concreta, construïble amb la tecnologia actual, validable amb un pilot petit i escalable sense límit teòric. Incorpora lliçons de vint-i-cinc segles d'experimentació democràtica: el sorteig atenès, la rotació del poder, la moderació col·lectiva, el suport per convicció, l'escalada per llindars, la despolarització per disseny i la transparència absoluta del procés.

No pretén substituir les institucions existents. Pretén crear una capa de participació per sota seu — una infraestructura democràtica del segle XXI i un agregador d'intel·ligència col·lectiva — que transformi aportacions disperses en propostes clares, contrastades i representatives. Un flux que comenci en un barri, s'estengui a un municipi, escali a una regió i, eventualment, arribi a l'estat. No per imposició ni per una vinculació automàtica, sinó per la força de l'evidència, el consens i la traçabilitat.

L'arquitectura del sistema es pot resumir en tres principis: **baixa fricció per entrar, alta qualitat per pujar, màxima transparència per confiar**. Qualsevol persona pot proposar amb un sol clic; però perquè una proposta arribi lluny ha de superar filtres de qualitat progressius — moderació per sorteig, suport per convicció, escalada per llinars — que garanteixen que el que arriba a les institucions és genuïnament representatiu d'una preocupació col·lectiva real. I tot el procés és públic, traçable i auditable.

El repte no és tècnic. Les eines existeixen. El repte és cultural i polític: construir una cultura de participació en una societat que ha après a no participar, i fer-ho en un context on el sistema existent té tots els incentius per resistir-se al canvi.

Però els precedents existeixen — Suïssa, Estònia, Irlanda, Taiwan, Barcelona — i les condicions són favorables. Mai hem tingut tanta tecnologia al nostre abast, tanta desafecció amb el sistema actual ni tanta evidència acadèmica que un altre model és possible.

Potser ha arribat el moment de tornar a pujar a aquella pedra.

Annex: Punts de partida per al document tècnic

El present document ha estat deliberadament no tècnic. Però el relat que conté necessita, per fer-se realitat, un segon document que defineixi l'arquitectura tècnica de la plataforma. Les notes següents són els punts de partida d'aquell segon document, i caldrà desenvolupar-les en profunditat.

Identitat i registre

El sistema necessita un mecanisme de registre que verifiqui que cada compte correspon a una persona real i única, sense exigir un nivell de verificació tan alt que dissuadeixi la participació. En un primer pilot amb una comunitat petita, pot ser suficient una verificació lleugera — per exemple, un correu electrònic vinculat a una adreça postal verificable. En versions posteriors, es pot explorar la integració amb sistemes d'identitat digital existents, com el certificat digital o l'identificació electrònica. La clau és trobar l'equilibri entre seguretat i accessibilitat en cada fase de desplegament.

Gestió de quotes i transaccions

El sistema de quotes mensuals, acumulació parcial i cessió requereix un motor de transaccions fiable que garanteixi que cap quota es duplica, es perd ni es reassigna incorrectament. Caldrà definir les regles de negoci amb precisió — què passa si algú cedeix una quota i qui la rep no la fa servir, quin és el termini d'expiració, com es gestionen els casos límit — i implementar-les amb una lògica transaccional robusta.

Algoritme de sorteig

El sorteig dels panells de moderació ha de ser verificablement aleatori i auditable. Caldrà definir l'algorisme de selecció, el mecanisme de quota de diversitat, la lògica de rotació dels panells solapats i el procediment de reemplaçament quan una persona seleccionada declina. La transparència del procés de sorteig és essencial per a la confiança en el sistema.

Motor de detecció de duplicats

El sistema de detecció de propostes similars pot començar amb una cerca semàntica bàsica basada en embeddings de text i evolucionar cap a models de clusterització més sofisticats. Caldrà definir els llindars de similitud, la interfície d'usuari per presentar les propostes similars, i el flux d'interacció quan la persona decideix fusionar-se amb una proposta existent o crear-ne una de nova.

Arquitectura d'escalada

El mecanisme d'escalada per llindars requereix una definició precisa dels nivells, els llindars, els àmbits de visibilitat i els compromisos institucionals associats. El pilot parteix d'una regla clara: escalar no equival a obligar. Cal definir com es gestionen les propostes en contextos on les institucions receptores no tenen obligació legal de respondre, com es documenta la inacció i com una administració pot assumir voluntàriament compromisos de resposta, recursos o execució.

Interfície de propostes cegues

El mode de navegació de propostes cegues requereix un sistema de despersonalització de contingut que elimini no només les marques evidents

(logotip, nom del partit) sinó també les pistes indirectes que permetin identificar l'origen — terminologia habitual, estil de redacció, referències implícites. Caldrà definir el grau de neutralització necessari i el procediment per aconseguir-lo.

IA de síntesi i agrupació

La implementació d'una IA de síntesi similar a la de vTaiwan requereix un model de processament del llenguatge natural capaç d'analitzar grans volums d'opinions, agrupar-les per afinitat semàntica i generar mapes visuals del consens i el dissens. Caldrà avaluar si s'utilitza un model propietari, un model de codi obert, o un desenvolupament a mida, i definir els criteris d'agrupació, els formats de visualització i els mecanismes de validació humana dels resultats.

Infraestructura i seguretat

La plataforma ha de garantir la disponibilitat, la integritat de les dades i la protecció de la privacitat de les persones usuàries. Caldrà definir l'arquitectura de servidors, la política de còpies de seguretat, els mecanismes de protecció contra atacs, la conformitat amb la normativa de protecció de dades i els procediments d'auditoria de seguretat. En un context on la plataforma gestiona informació sensible — opinions polítiques, identitats, patrons de votació — la seguretat no és un afegit sinó un requisit fundacional.

Estratègia de pilot

El primer pilot és a Cardedeu, un municipi del Vallès Oriental, de la mà del Fòrum Obert de Cardedeu: les conclusions de les seves taules presencials s'han incorporat a la plataforma com a diagnòstic i propostes, i el veïnat les pot prioritzar amb el suport per convicció. Comença deliberadament amb un nucli

reduït — propostes, diagnosi, temes i suport —; la moderació per sorteig i l'escalada a l'ajuntament s'activaran en fases posteriors. Altres municipis poden demanar que s'hi obri la participació, i s'obren d'un en un. Caldrà definir els criteris per obrir nous municipis, les mètriques d'èxit, el pla de recollida de dades, el procediment d'iteració i el pla de comunicació dels resultats. L'objectiu del pilot no és demostrar que la plataforma funciona perfectament sinó aprendre tot el que funciona malament per corregir-ho abans d'escalar.

Decidim com a base o desenvolupament propi

Una decisió tècnica fonamental és si construir sobre la plataforma Decidim — aprofitant el seu ecosistema de codi obert i la seva base funcional — o desenvolupar des de zero amb una arquitectura pròpia. Ambdues opcions tenen avantatges i inconvenients. Decidim ofereix una base sòlida i una comunitat activa, però les innovacions que proposem podrien requerir canvis arquitectònics profunds que siguin difícils d'implementar com a extensions d'una plataforma existent. El document tècnic haurà d'avaluar ambdues opcions amb criteri.

— — —

Aquests punts de partida no esgoten el que caldrà abordar en el document tècnic, però n'identifiquen els eixos principals. Cadascun d'ells requerirà una reflexió detallada, una avaluació d'alternatives i una proposta concreta d'implementació. El que espero que aquest primer document hagi aconseguit és establir el per què — el marc conceptual i filosòfic — amb prou claredat perquè el com tècnic pugui construir-s'hi a sobre amb sentit i coherència.

Bibliografia

Obres citades en aquest document o en què es basen els seus arguments.

Aristòtil (s. IV aC). *Política*, llibres III i IV.

Baiocchi, G. (2005). *Militants and Citizens: The Politics of Participatory Democracy in Porto Alegre*. Stanford: Stanford University Press.

Barandiaran, X. E., Calleja-López, A., Monterde, A. i Romero, C. (2024). *Decidim, a Technopolitical Network for Participatory Democracy*. Cham: Springer.

Barber, B. R. (1984). *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. Berkeley: University of California Press.

Boxell, L., Gentzkow, M. i Shapiro, J. M. (2024). «Cross-Country Trends in Affective Polarization». *The Review of Economics and Statistics*, 106(2), 557–565.

Cohen, G. L. (2003). «Party over Policy: The Dominating Impact of Group Influence on Political Beliefs». *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 808–822.

Farrell, D. M., Suiter, J. i Harris, C. (2019). «“Systematizing” constitutional deliberation: the 2016–18 citizens' assembly in Ireland». *Irish Political Studies*, 34(1), 113–123.

Fishkin, J. S. (2009). *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation*. Oxford: Oxford University Press.

Habermas, J. (1962). *Strukturwandel der Öffentlichkeit*. Neuwied: Luchterhand.

Habermas, J. (1992). *Faktizität und Geltung*. Frankfurt: Suhrkamp.

Hamilton, A. (1777). Carta a Gouverneur Morris, 19 de maig de 1777.

Hansen, M. H. (1991). *The Athenian Democracy in the Age of Demosthenes*. Oxford: Blackwell.

Heròdot (s. V aC). *Històries*, V, 78.

- Iyengar, S., Lelkes, Y., Levendusky, M., Malhotra, N. i Westwood, S. J. (2019). «The Origins and Consequences of Affective Polarization in the United States». *Annual Review of Political Science*, 22, 129–146.
- Landemore, H. (2013). *Democratic Reason: Politics, Collective Intelligence, and the Rule of the Many*. Princeton: Princeton University Press.
- Landemore, H. (2020). *Open Democracy: Reinventing Popular Rule for the Twenty-First Century*. Princeton: Princeton University Press.
- Madison, J. (1787). «The Federalist No. 10».
- Manin, B. (1995). *Principes du gouvernement représentatif*. París: Calmann-Lévy.
- Montesquieu (1748). *De l'esprit des lois*, II, 2.
- Morozov, E. (2013). *To Save Everything, Click Here: The Folly of Technological Solutionism*. Nova York: PublicAffairs.
- OCDE (2020). *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave*. París: OECD Publishing.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ostrom, E. (2010). «Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems». *American Economic Review*, 100(3), 641–672.
- Pateman, C. (1970). *Participation and Democratic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell (Reglament general de protecció de dades), article 9.
- Rousseau, J.-J. (1762). *Du contrat social*, III, 15.
- Sieyès, E. J. (1789). Discurs a l'Assemblea Nacional sobre el veto reial, 7 de setembre de 1789.
- Weyl, E. G., Tang, A. i la comunitat Plurality (2024). *Plurality: The Future of Collaborative Technology and Democracy*.